

สำเนา

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์

ที่ 146/2546

เรื่อง ให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ดำเนินการชำระบัญชีตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์

โดยที่มีประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และเพื่อให้การชำระบัญชีสหกรณ์เป็นไปตามความในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เห็นสมควรให้มีคำแนะนำวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (8) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 จึงมีคำสั่ง ดังนี้

1. ให้ยกเลิก

(1) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 174/2511 ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2511 เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์

(2) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 65/2531 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2531 เรื่อง มอบอำนาจให้ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์

(3) หนังสือกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ที่ พก. 1201/ว. 1288 ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2511 เรื่อง คำแนะนำวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

(4) หนังสือกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ที่ พก. 1201 / ว.896 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2512 เรื่อง เพิ่มเติมคำแนะนำวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

2. การดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์ของผู้ชำระบัญชี ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ท้ายคำสั่งนี้

3. บรรดาคำสั่ง ระเบียบและคำแนะนำการชำระบัญชีที่ขัดหรือแย้งกับคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ท้ายคำสั่งนี้ ให้ใช้คำแนะนำนี้แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2546

(ลงชื่อ) เรืองชัย บุญญานันต์

(นายเรืองชัย บุญญานันต์)

รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติการแทน

นายทะเบียนสหกรณ์

คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์
พ.ศ. 2546

ด้วยได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 และประกาศให้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แทน ดังนั้น คำแนะนำวิธีการปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 ที่ได้ให้คำแนะนำไปแล้วนั้น จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงใหม่ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และการดำเนินการในปัจจุบัน ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ให้การชำระบัญชีเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดประสิทธิภาพสมความมุ่งหมายที่ทางราชการกำหนด รวมทั้งให้การปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการชำระบัญชีเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชี

เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชีตามมาตรา 75 วรรคหนึ่ง หรือนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีตามวรรคสอง หรือวรรคสามแล้ว นายทะเบียนสหกรณ์จะจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีตามมาตรา 75 วรรคสี่ ให้ผู้ชำระบัญชีปิดประกาศแจ้งชื่อผู้ชำระบัญชีไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์ที่ชำระบัญชานั้น สำนักงานสหกรณ์อำเภอ หรือหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ทั้งนี้ หลังจากที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีแล้ว ผู้ชำระบัญชีจึงจะมีอำนาจและหน้าที่ในฐานะผู้ชำระบัญชีตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และจะต้องปฏิบัติการชำระบัญชี ดังต่อไปนี้

1.1 รับมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสารและสิ่งอื่นจากคณะกรรมการดำเนินการ หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ตามมาตรา 78 ซึ่งผู้ชำระบัญชีควรเรียกให้ส่งมอบให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานในขั้นตอนต่อไปได้

1.2 ประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน หรือประกาศโฆษณาทางอื่นว่าสหกรณ์ได้เลิก เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทราบว่ามีสหกรณ์เลิกและยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

1.3 ทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ทุกคนซึ่งมีชื่อปรากฏในสมุดบัญชี เอกสารของสหกรณ์ หรือปรากฏจากทางอื่น เพื่อให้ทราบว่ามีสหกรณ์นั้นเลิก และให้เจ้าหน้าที่ยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

ทั้งนี้ การดำเนินการตามข้อ 1.2 และ 1.3 ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 79 ต้องดำเนินการภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

1.4 จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์โดยไม่ชักช้า ซึ่งผู้ชำระบัญชีควรจัดทำให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี สำหรับการจัดทำงบการเงินดังกล่าว ให้จัดทำจากเอกสารหลักฐานการดำเนินงานของสหกรณ์ระยะเวลาต่อจากวันสิ้นปีทางบัญชีในงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นครั้งสุดท้ายถึงวันรับมอบทรัพย์สิน โดยจัดทำตามรูปแบบงบการเงินสำหรับสหกรณ์ประเภทนั้นๆ ตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดให้สหกรณ์ถือใช้ และเมื่อจัดทำเรียบร้อยแล้วต้องให้ผู้สอบบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งทำการ

ตรวจสอบรับรอง โดยให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินดังกล่าวไปยังผู้สอบบัญชี รวม 3 ฉบับ (สำหรับผู้สอบบัญชี 1 ฉบับ นายทะเบียนสหกรณ์ 1 ฉบับ และผู้ชำระบัญชี 1 ฉบับ) และเมื่อผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบรับรองแล้วให้คืนกลับมาให้ผู้ชำระบัญชี 2 ฉบับ จากนั้นให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินนั้นให้ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์พิจารณาอนุมัติก่อน แล้วจึงเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยงบการเงินที่เสนอนายทะเบียนสหกรณ์นี้ต้องมีคำรับรองของผู้สอบบัญชี พร้อมกับแสดงการอนุมัติของที่ประชุมใหญ่สหกรณ์ไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่การประชุมใหญ่ไม่ครบองค์ประชุม ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่ออนุมัติต่อไป (มาตรา 80)

อนึ่ง เมื่อผู้ชำระบัญชีดำเนินการครบถ้วนตามมาตรา 80 แล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำสำเนารายงานนั้นเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ทราบด้วย

2. การดำเนินการชำระบัญชี

ตามมาตรา 77 ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ให้ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ชำระสะสางกิจการของสหกรณ์ จัดการชำระหนี้และจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์นั้นให้เสร็จไป นอกจากนี้ผู้ชำระบัญชียังมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 81 ดังนี้

- (1) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อระงับรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ในระหว่างที่ยังชำระบัญชีไม่เสร็จ
- (2) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี
- (3) เรียกประชุมใหญ่
- (4) ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีแพ่งหรือคดีอาญา และประนีประนอมยอมความในเรื่องใดๆ ในนามของสหกรณ์
- (5) จำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์
- (6) เรียกให้สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายชำระค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของหุ้นทั้งหมด
- (7) ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายในกรณีที่เงินค่าหุ้น หรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน
- (8) ดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

ทั้งนี้ การดำเนินการตามหน้าที่ผู้ชำระบัญชีดังกล่าวข้างต้นจะทำได้ภายหลังที่ผู้ชำระบัญชีได้เสนองบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว จากนั้นจึงดำเนินการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สินและทุน ดังนี้

การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ให้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินประเภทต่างๆ ดังนี้

1. เงินสด ให้ผู้ชำระบัญชีใช้จ่ายเงินสดของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีตามความจำเป็นเพื่อการชำระบัญชี สำหรับการเก็บรักษาเงินสดในมือให้เก็บรักษาได้ไม่เกินสหกรณ์ละ 1,000 บาท ในกรณีที่มีเงินสดเกินกว่าจำนวนดังกล่าว ให้ผู้ชำระบัญชีนำฝากไว้ในธนาคาร

2. เงินฝากธนาคาร ให้ผู้ชำระบัญช้นำเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีฝากไว้ในธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์หรือในชุมชนสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น โดยฝากไว้ในนามของผู้ชำระบัญชี สำหรับเงินฝากธนาคารที่มีอยู่ก่อนการชำระบัญชี ให้โอนชื่อผู้ฝากเงินเป็นชื่อของผู้ชำระบัญชี และกรณีที่สาขานาการที่เปิดบัญชีอยู่เดิมไม่สะดวกในการติดต่อ และฝากถอน ให้ปิดบัญชีเงินฝากธนาคารเดิมแล้วเปิดบัญชีใหม่ในนามของผู้ชำระบัญชี

3. ลูกหนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีรวบรวมหลักฐานการเป็นหนี้และจัดทำหนังสือทวงหนี้ จากนั้นให้ใช้ดุลยพินิจดำเนินการตามความเหมาะสมกับสภาพของลูกหนี้ ดังนี้

- ลูกหนี้ที่ค้างนานใกล้จะขาดอายุความ ให้ผู้ชำระบัญชีจัดให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้
- ลูกหนี้ที่เป็นหนี้จำนวนเงินมากและมีหลักฐานการเป็นหนี้ครบถ้วนสมบูรณ์ ให้ดำเนินการฟ้องร้องหากพิจารณาว่าคุ้มกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี
- ลูกหนี้ที่ไม่อาจชำระหนี้คืนได้อย่างสิ้นเชิง ให้พิจารณาประนีประนอมหนี้เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้บางส่วน เพื่อให้สหกรณ์เสียประโยชน์น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้
- ลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดี ให้ติดตามผลการดำเนินคดีและดำเนินการต่อเพื่อให้สหกรณ์ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

ในการเรียกหนี้จากลูกหนี้ให้ผู้ชำระบัญชีพยายามเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้ครบถ้วน หากจำเป็นต้องดำเนินคดี ก็ต้องกระทำเพื่อให้มีจำนวนหนี้สูญน้อยที่สุด

กรณีที่ได้มีการติดตามให้ลูกหนี้ชำระหนี้คืนถึงที่สุดแล้วแต่ยังได้รับชำระคืนไม่ครบถ้วนเพราะลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลาย ลูกหนี้ขาดอายุความ หลักฐานการเป็นหนี้ไม่ครบถ้วน สมบูรณ์หรือติดต่อลูกหนี้ไม่ได้ ฯลฯ ให้ปิดบัญชีลูกหนี้ไปบัญชีเลิกกิจการ แล้วรายงานไว้ในรายงานการชำระบัญชี

4. สินค้าคงเหลือ ให้ผู้ชำระบัญชีตรวจสอบสภาพของสินค้า และจัดการขายโดยเร็ว ทั้งนี้ การขายให้ทำอย่างเปิดเผยและต้องพยายามหาทางขายให้ได้ราคาสูง สำหรับสินค้าที่อาจขายได้หรือรวมกันขายได้ในคราวหนึ่งตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป ให้ขายโดยวิธีประกวดราคาเพื่อให้ได้ราคาดีที่สุด

5. สินทรัพย์ถาวร ให้ผู้ชำระบัญชีตรวจสอบสภาพสินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่ทั้งหมด และจัดการจำหน่ายโดยเปิดเผย และพยายามหาทางขายให้ได้ราคาสูง สำหรับสินทรัพย์ถาวรรายการใดที่คาดว่าจะจำหน่ายได้คราวหนึ่งตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป ให้จำหน่ายโดยวิธีประกวดราคาเพื่อให้ได้ราคาดีที่สุด

6. สินทรัพย์อื่น

- เงินลงทุน ให้นำออกจำหน่าย โดยอาจจำหน่ายคืนให้กับสถาบันที่สหกรณ์ถือหุ้นหรือบุคคลทั่วไป พร้อมรับเงินปันผลค้างรับ (ถ้ามี)
- เงินมัดจำ เงินประกัน ให้ขอยกเลิกภาระผูกพันต่างๆ เพื่อขอเรียกคืนเงินมัดจำและเงินประกันนั้นๆ ถ้าไม่สามารถเรียกเงินคืนได้ ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ แล้วรายงานไว้ในรายงานการชำระบัญชี

การจัดการเกี่ยวกับหนี้สิน ให้ดำเนินการจัดการหนี้สินประเภทต่างๆ ดังนี้

1. เจ้าหนี้ ให้จัดทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหนี้เพื่อยืนยันค่าทวงหนี้ พร้อมทั้งดำเนินการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ต่างๆ ตามลำดับความผูกพันแห่งสัญญาหรือข้อตกลง

ทั้งนี้ ผู้ชำระบัญชีควรใช้ดุลยพินิจตามความเหมาะสมในการพิจารณาขอประนีประนอมกับเจ้าหนี้ของสหกรณ์ และในกรณีที่ทรัพย์สินของสหกรณ์มีไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้ให้ผู้ชำระบัญชีร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย สำหรับกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้พยายามติดต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้แต่ไม่รู้ตัวเจ้าหนี้ หรือเจ้าหนี้ไม่ทวงถามให้ชำระหนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินเท่าจำนวนหนี้ นั้นไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และให้ผู้ชำระบัญชีมีหนังสือแจ้งการวางเงินไปยังเจ้าหนี้โดยไม่ชักช้า รวมทั้งควรประกาศเรื่องนี้ไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์ หน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์ตั้งอยู่ ถ้าหากเจ้าหนี้ไม่รับเงินไปจนพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ เจ้าหนี้ย่อมหมดสิทธิในเงินจำนวนนั้น ซึ่งจะต้องจัดส่งเป็นรายได้ของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไป (มาตรา 84 วรรคสอง)

อนึ่ง สำหรับการวางเงินเพื่อประโยชน์แก่เจาหนี้ นั้น ในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวในการดำเนินการ ให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเพื่อจ่ายในภายหลัง

2. ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ค้างจ่าย ให้ดำเนินการชำระให้แก่สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

3. หนี้สินอื่น ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ในข้อ 1

การจัดการเกี่ยวกับทุนของสหกรณ์ ให้ดำเนินการจัดการทุนของสหกรณ์ประเภทต่างๆ ดังนี้

1. ทุนเรือนหุ้น กรณีสหกรณ์มีหุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่าและผู้ชำระบัญชีพิจารณาเห็นว่าจำเป็นต้องเรียกชำระเพื่อให้เพียงพอแก่การชำระหนี้สินหรืออื่นๆ ให้ผู้ชำระบัญชีเรียกให้สมาชิก หรือทายาทของสมาชิกผู้ตายส่งชำระค่าหุ้นที่ยังไม่ครบมูลค่านั้น กรณีที่ไม่ได้รับชำระให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติเช่นเดียวกับลูกหนี้ที่ไม่สามารถเรียกให้ชำระหนี้คืนได้

ทั้งนี้ นับตั้งแต่ผู้ชำระบัญชีเริ่มทำการชำระบัญชีจะจ่ายเงินค่าหุ้นแก่สมาชิกผู้ใดไปก่อนไม่ได้จนกว่าจะชำระบัญชีเสร็จสิ้น และเมื่อชำระบัญชีเสร็จแล้ว หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินเหลืออยู่ให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายตามมาตรา 86 แต่ถ้าไม่สามารถจ่ายเงินได้ในเวลาที่ชำระบัญชีอยู่ ให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินเท่าจำนวนค่าหุ้นที่ยังจ่ายคืนไม่ครบถ้วนนั้นไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเพื่อจ่ายในภายหลัง สำหรับกรณีที่ทรัพย์สินที่เหลืออยู่มีมูลค่าน้อยกว่ามูลค่าหุ้นตามบัญชี ให้ทำการเฉลี่ยทรัพย์สินนั้นคืนค่าหุ้นให้แก่ละหุ้นเท่า ๆ กัน (มูลค่าหุ้นที่ลดลงนี้จะเท่ากับจำนวนขาดทุนจากการชำระบัญชี)

นอกจากนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีทุนเรือนหุ้นในช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการชำระบัญชีเพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวของเงินค่าหุ้นระหว่างการชำระบัญชี รวมทั้งการดำเนินการเกี่ยวกับค่าหุ้นของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้น

2. **ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ** ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ

3. **กำไรสุทธิที่ยังไม่ได้จัดสรร** รวมทั้งกำไรสุทธิตามงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินให้ผู้ชำระบัญชีดำเนินการจัดสรรเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ตามกฎหมาย และส่งชำระให้เรียบร้อย กำไรสุทธิส่วนที่เหลือให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ

4. **เงินค้างขาดทุน** หากสหกรณ์ที่ชำระบัญชีมีเงินค้างขาดทุน (ขาดทุนสะสม) ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ

อนึ่ง ในการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สินและทุนของสหกรณ์นั้น ผู้ชำระบัญชีจะต้องรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ให้มากที่สุด สำหรับการจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์ผู้ชำระบัญชีต้องพยายามจำหน่ายให้หมด เพื่อนำเงินไปใช้จ่ายเป็นค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียตามสมควรในการชำระบัญชีนั้น ซึ่งผู้ชำระบัญชีต้องจัดการชำระก่อนหนี้รายอื่น

กรณีที่ได้นำดำเนินการชำระบัญชีตามวิธีการที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใด ให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 86 ดังต่อไปนี้

- 1) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว
- 2) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้วแต่ต้องไม่เกินอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดตามความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท
- 3) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับสหกรณ์ในระหว่างปีตามที่กำหนดในข้อบังคับ

ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีก ให้ผู้ชำระบัญชีโอนให้แก่สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม้อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

ทั้งนี้ การจ่ายเงินค่าหุ้น เงินปันผลตามหุ้นและเงินเฉลี่ยคืนดังกล่าว ผู้ชำระบัญชีจะต้องจ่ายเงินให้แก่สมาชิกให้เสร็จเรียบร้อย แต่ถ้าภายหลังที่ประกาศจ่ายแล้ว สมาชิกผู้ใดไม่มารับภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประกาศ ผู้ชำระบัญชีจะต้องวางเงินเท่าจำนวนที่สมาชิกยังไม่รับนั้นไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเพื่อจ่ายภายหลัง

อนึ่ง ตามความในมาตรา 86 (2) นายทะเบียนสหกรณ์ได้กำหนดให้สหกรณ์ที่เลิกแล้วแต่ยังมีทรัพย์สินคงเหลือ ให้จ่ายเป็นเงินปันผลตามที่กำหนดในข้อบังคับของสหกรณ์ เรื่องการจำหน่ายทรัพย์สินเมื่อสหกรณ์ต้องเลิก แต่ต้องไม่เกินอัตราเงินปันผลที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท

3. วิธีปฏิบัติทางบัญชีในการชำระบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชีในการชำระบัญชี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 วิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชี

3.2 วิธีปฏิบัติทางบัญชีเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชี เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีโดยการจัดการทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ ให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติทางบัญชีโดยบันทึกรายการทางการเงินไว้ในสมุดบัญชีของสหกรณ์ ดังนี้

- รายการรับเงินทุกประเภท (ยกเว้นการรับเงินค่าหุ้น การเบิกเงินจากธนาคาร) ถือเป็นรายรับจากการชำระบัญชี ได้แก่ รายได้จากการดำเนินงาน เงินรับจากลูกหนี้ เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน ฯลฯ ให้บันทึกบัญชีไว้ในบัญชีรับจ่าย กับบัญชีรายรับประเภทนั้น

- รายการจ่ายเงินทุกประเภท (ยกเว้นการจ่ายเงินค่าหุ้น จ่ายเงินฝากธนาคาร) ถือเป็นรายจ่ายจากการชำระบัญชี ได้แก่ ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี จ่ายชำระหนี้สิน (รวมการวางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84) จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ฯลฯ ให้บันทึกบัญชีไว้ในบัญชีรายจ่ายประเภทนั้นๆ กับบัญชีรับจ่าย

- ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีรับจ่ายระหว่างการชำระบัญชีเพื่อแสดงรายการรับจ่ายเงิน โดยให้เสนอพร้อมกับรายงานผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน นับแต่วันที่เสนองบการเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ตามรูปแบบต่อไปนี้

บัญชีรับจ่าย
 ของสหกรณ์.....จำกัด ซึ่งอยู่ในระหว่างการชำระบัญชี
 ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

วันที่		รายการ	จำนวนเงิน		วันที่		รายการ	จำนวนเงิน	
		รวมรับเงินงวดนี้					รวมจ่ายเงินงวดนี้		
		เงินคงเหลือจากงวดก่อน					เงินคงเหลือยกไป		
		รวม					รวม		

เงินคงเหลือข้างต้นเก็บรักษาไว้ ดังนี้

1. ผักไว้ในธนาคาร	เป็นเงิน	บาท
2. ผู้ชำระบัญชีเก็บรักษาไว้	เป็นเงิน	บาท
	รวม	บาท

ตรวจถูกต้องแล้ว

.....

ผู้ชำระบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชีเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีปิดบัญชีต่างๆ ดังนี้

- ปิดบัญชีหมวดสินทรัพย์ (ยกเว้นบัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคาร และบัญชีทรัพย์สินรายการที่ไม่ได้จำหน่ายแต่ได้อोनเป็นทรัพย์สินเหลือ) ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีหมวดหนี้สินเฉพาะส่วนที่เจ้าหนี้ยกหนี้ให้ ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีหมวดทุนของสหกรณ์ (ยกเว้นบัญชีทุนเรือนหุ้น) ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีรายรับประเภทต่างๆ จากการชำระบัญชี ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีรายจ่ายประเภทต่างๆ จากการชำระบัญชี ไปบัญชีเลิกกิจการ

- ปิดบัญชีเลิกกิจการ ไปบัญชีกำไร/ขาดทุนจากการชำระบัญชี กรณีที่มีผลขาดทุนจากการชำระบัญชี ให้ปิดบัญชีขาดทุนจากการชำระบัญชีไปบัญชีทุนเรือนหุ้น ในกรณีตรงกันข้ามหากมีผลกำไร (ส่วนเกิน) จากการชำระบัญชีก็ให้นำไปจ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน และโอนให้สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม้อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

- ปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร ไปบัญชีเงินสด
- บันทึกการจ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมจำนวนเงินที่วางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง)
- บันทึกการจ่ายส่วนเกินจากการชำระบัญชีให้แก่สมาชิก ซึ่งได้แก่ เงินปันผลตามหุ้นเงินเฉลี่ยคืน
- บันทึกการจ่ายเงินส่วนที่เหลือจากการชำระบัญชีให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ เมื่อผู้ชำระบัญชีดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้วตามมาตรา 87 ให้ผู้ชำระบัญชีทำรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อยของบัญชีที่ชำระนั้น แสดงว่าดำเนินการชำระบัญชี และจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ไปอย่างไร รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี และจ่ายทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชีเสนอต่อผู้สอบบัญชี เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระนั้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

ในการดำเนินการตามมาตรา 87 ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีต่างๆ เพื่อแสดงรายการย่อยของบัญชีที่ชำระ ดังนี้

1. บัญชีรับ — จ่าย พร้อมทั้งรายละเอียดประกอบ
2. บัญชีเงินฝากธนาคาร
3. บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
4. บัญชีทุนเรือนหุ้น
5. บัญชีเลิกกิจการ

สำหรับรูปแบบ และวิธีการจัดทำบัญชีให้เป็นดังต่อไปนี้

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีรับ – จ่าย

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(2) รายได้จากการดำเนินงาน	xxxx	(3) ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	xxxx
(4) เงินรับจากลูกหนี้	xxxx	(5) ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	xxxx
(4) เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	xxxx	(7) จ่ายชำระหนี้สิน (รวมการวางเงิน ชำระหนี้ตามมาตรา 84)	xxxx
(6) ค่าหุ้นเรียกชำระเพิ่มเติม	xxxx	(9) จ่ายเงินนำฝากธนาคาร	xxxx
(10) ถอนเงินจากธนาคาร	xxxx	(10) จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ธกส.	xxxx
รวมรับ	xxxx	รวมจ่าย	xxxx
(1) เงินสดคงเหลือยกมาตามงบดุล เมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx	(11) เงินสดคงเหลือยกไป	xxxx
	xxxx		xxxx
(14) ทรัพย์สินเหลือตามมาตรา 86	xxxx	(15) การจ่ายทรัพย์สินเหลือ ตามมาตรา 86	
- เงินสดคงเหลือ		1. จ่ายให้แก่สมาชิก (รวมการวางเงิน เพื่อจ่ายภายหลังด้วย)	
- ทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ไม่ได้จำหน่าย แต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือ	xxxx	- คืนเงินค่าหุ้น	xxxx
		- จ่ายเงินปันผลตามหุ้น	xxxx
		- จ่ายเงินเฉลี่ยคืน	xxxx
		2. ทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชี	
		- โอนให้แก่สหกรณ์อื่น	xxxx
		- โอนให้แก่สันนิบาตสหกรณ์ฯ	xxxx
	xxxx		xxxx

รายละเอียดประกอบบัญชีรับ – จ่าย

(บาท)

รายละเอียด 1 รายได้จากการดำเนินงาน

- ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้
- ขายสินค้า
- ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร
- รายได้เบ็ดเตล็ด
-
.....
.....

รายละเอียด 2 เงินรับจากลูกหนี้

- ลูกหนี้เงินกู้
- ลูกหนี้การค้า
-
.....
.....

รายละเอียด 3 เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน

- ที่ดิน
- เครื่องใช้สำนักงาน
- หุ่นขี้ผึ้งสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
-
.....
.....

รายละเอียด 4 ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

- ดอกเบี้ยเงินกู้ ธ.ก.ส
- ค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้
-
.....
.....

รายละเอียด 5 ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี

- ค่าธรรมเนียมศาล
- ค่าทนายความ
-
.....
.....

รายละเอียด 6 จ่ายชำระหนี้สิน

- เจ้าหนี้การค้า
- ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
-
.....
- วางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเงินฝากธนาคาร

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(1) เงินฝากธนาคารคงเหลือยกมา ตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx	(10) ถอนเงินจากธนาคาร	xxxx
(9) เงินนำฝากธนาคาร	xxxx		
(9) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารที่คิดเข้าบัญชีให้	xxxx		
	xxxx		xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(10) เงินส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส (รวมหนี้ที่ ธ.ก.ส ยอมลดให้	xxxx	(1) เงินกู้จาก ธ.ก.ส คงเหลือยกมา ตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx
	xxxx	(9) ดอกเบี้ยเงินกู้ที่ ธ.ก.ส คิดเพิ่มในบัญชี	xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีทุนเรือนหุ้น

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(12) ขาดทุนจากการชำระบัญชี	xxxx	(1) เงินค่าหุ้นยกมาตามงบดุลเมื่อ เริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx
(13) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นสมาชิก (รวมการ วางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง	xxxx	(6) ค่าหุ้นเรียกชำระเพิ่มเติม	xxxx
	xxxx		xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเลิกกิจการ

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(1) ราคาทรัพย์สินตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี (ยกเว้นเงินสด, เงินฝากธนาคาร ทรัพย์สินรายการที่ไม่ได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือ) ส่วนค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญและค่าเสื่อมราคาสะสม ให้หักจากราคาทรัพย์สิน หรือแสดงไว้ในด้านตรงข้ามก็ได้	xxxx	(1) ทุนสำรอง, ทุนต่างๆ และกำไรที่ยังไม่ได้จัดสรร (กรณีเงินค้างขาดทุนลงไว้ในด้านตรงข้าม)	xxxx
(3) ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	xxxx	(2) รายได้จากการดำเนินงาน	xxxx
(9) ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	xxxx	(4) เงินรับจากลูกหนี้	xxxx
		(4) เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	xxxx
		(8) หนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้	xxxx
(12) ส่วนเกินจากการชำระบัญชี	xxxx	(12) ขาดทุนจากการชำระบัญชี	xxxx
	xxxx		xxxx

คำอธิบายรายการตามหมายเลขที่ปรากฏในบัญชีต่างๆ ข้างต้น มีดังนี้

(1) ให้นำตัวเลขทางด้านทรัพย์สิน และด้านทุนของสหกรณ์จากงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี ซึ่งเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้วบันทึกในบัญชีต่างๆ ดังนี้

- บัญชีรับ — จ่าย ให้บันทึกจำนวนเงินสดคงเหลือยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเดบิต
- บัญชีเงินฝากธนาคาร ให้บันทึกจำนวนเงินฝากธนาคารคงเหลือยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเดบิต
- บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตร ให้บันทึกจำนวนเงินกู้ค้างชำระยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเครดิต
- บัญชีทุนเรือนหุ้น ให้บันทึกจำนวนเงินค่าหุ้นยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเครดิต

- บัญชีเลิกกิจการ

ด้านเดบิต ให้บันทึกจำนวนเงินของทรัพย์สินต่างๆ ตามงบดุล เมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีเว้นแต่เงินสด เงินฝากธนาคาร ซึ่งได้บันทึกรายการไว้แล้วในบัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคารข้างต้นแล้วตามลำดับ และทรัพย์สินรายการใดที่มีได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือรวมทั้งเงินค้างขาดทุน (ถ้ามี) สำหรับค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ค่าเสื่อมราคาสะสมและสำรองอื่นๆ ที่ตั้งไว้เป็นรายการหักกับทรัพย์สิน ให้นำไปหักออกจากราคาทรัพย์สินโดยตรงหรือแสดงไว้ในด้านเครดิตก็ได้

ด้านเครดิต ให้บันทึกจำนวนเงินของรายการส่วนทุนของสหกรณ์ ซึ่งได้แก่ทุนสำรอง ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ ถ้าไรเรื่องการจัดสรร ทั้งนี้ ยกเว้นทุนเรือนหุ้นซึ่งได้บันทึกไว้แล้วในบัญชีทุนเรือนหุ้น

(2) ให้บันทึกรายการรายได้จากการดำเนินงาน เช่น ขายสินค้า ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร รายได้เบ็ดเตล็ด เป็นต้น ในบัญชีรับ — จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(3) ให้บันทึกรายการค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เช่น ดอกเบี้ยจ่าย ค่าใช้จ่ายทั่วไป เป็นต้น ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเดบิต และบัญชีรับ — จ่ายทางด้านเครดิต

(4) ให้บันทึกรายการเงินรับชำระหนี้จากลูกหนี้ และเงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สินในบัญชีรับ — จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(5) ให้บันทึกรายการค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีตามมาตรา 83 ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเดบิต และบัญชีรับ — จ่ายทางด้านเครดิต

(6) ให้บันทึกรายการรับเงินค่าหุ้นที่เรียกให้สมาชิกที่ชำระไม่ครบมูลค่ามาชำระเพิ่มเติมในบัญชีรับ — จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีทุนเรือนหุ้นทางด้านเครดิต

(7) ให้บันทึกรายการจ่ายเงินชำระหนี้สิน รวมทั้งการวางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84 ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในบัญชีรับ — จ่ายทางด้านเครดิต เว้นแต่รายการเงินนำส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส ให้ปฏิบัติตามข้อ (10) ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

(8) ให้บันทึกรายการหนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้ ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(9) ให้บันทึกรายการจ่ายเงินเพื่อฝากธนาคาร ในบัญชีเงินฝากธนาคารทางด้านเดบิต และบัญชีรับ — จ่ายทางด้านเครดิต พร้อมกับให้นำดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารที่ธนาคารคิดเข้าบัญชีให้สำหรับช่วงระยะเวลาชำระบัญชีทั้งหมดมาแสดงรายการไว้ทางด้านเดบิตด้วย

(10) ให้บันทึกรายการเบิกถอนเงินจากธนาคาร ในบัญชีรับ — จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเงินฝากธนาคารทางด้านเครดิต รวมทั้งบันทึกรายการเงินนำส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส ในบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ทางด้านเดบิต และบัญชีรับ — จ่ายทางด้านเครดิต ส่วนหน้าที่ ธ.ก.ส ยอมลดให้ (ถ้ามี) ให้บันทึกรายการในบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต โดยรวมไว้ในรายการ “หนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้” พร้อมกับให้นำดอกเบี้ยเงินกู้ที่ ธ.ก.ส คิดเพิ่มไว้ในบัญชีเงินกู้สำหรับช่วงระยะเวลาชำระบัญชีทั้งหมดมาแสดงรายการไว้ทางด้านเครดิตของบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ด้วย

(11) ให้บันทึกจำนวนเงินสดคงเหลือยกไปในบัญชีรับ – จ่าย ซึ่งคำนวณได้จาก ยอดรวมรับบวกเงินสดคงเหลือยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี แล้วหักด้วยยอดรวมจ่าย

(12) ให้คำนวณหาผลต่างในบัญชีเลิกกิจการ เพื่อทราบผลกำไรหรือขาดทุนจากการชำระบัญชี กรณีที่ยอดรวมทางด้านเดบิตสูงกว่ายอดรวมทางด้านเครดิต ให้แสดงผลต่างไว้ในบัญชีเลิกกิจการเป็นขาดทุนจากการชำระบัญชี ซึ่งในกรณีนี้ ให้นำจำนวนเงินขาดทุนจากการชำระบัญชีแสดงไว้ในบัญชีทุนเรือนหุ้นทางด้านเดบิตด้วย ในกรณีตรงกันข้ามหากยอดรวมทางด้านเครดิตสูงกว่ายอดรวมทางด้านเดบิต ให้เพียงแสดงผลต่างไว้ในบัญชีเลิกกิจการเป็นส่วนเกินจากการชำระบัญชี ซึ่งจะได้นำไปจ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน และโอนให้สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไปตามมติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

(13) ให้บันทึกจำนวนเงินที่จ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมทั้งการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง) ในบัญชีทุนเรือนหุ้น ซึ่งคำนวณได้จากเงินค่าหุ้นยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี บวกค่าหุ้นที่เรียกชำระเพิ่มเติม หักด้วยขาดทุนจากการชำระบัญชี

(14) ท้ายบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต ให้แสดงทรัพย์สินเหลือตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้แก่

- เงินสดคงเหลือ ให้นำยอดเงินสดคงเหลือยกไปตาม (11) ในบัญชีรับจ่ายมาแสดงไว้
- ทรัพย์สินอื่นที่ไม่ได้จำหน่าย ให้นำยอดตามบัญชีของทรัพย์สินอื่นซึ่งไม่ได้จำหน่ายที่ปรากฏในงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีมาแสดงไว้

(15) ท้ายบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต ให้แสดงรายการจ่ายทรัพย์สินเหลือ ดังนี้

- จ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมทั้งการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง) จำนวนเงินจากบัญชีทุนเรือนหุ้นตาม (13) ซึ่งในกรณีที่ไม่มีเงินค่าหุ้นก็ไม่ต้องแสดงรายการนี้
- ส่วนเกินจากการชำระบัญชี จำนวนเงินจากบัญชีเลิกกิจการตาม (12) แยกออกเป็นรายการจ่ายเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน โอนให้แก่สหกรณ์อื่นและสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

หมายเหตุ

1. ในบัญชีเลิกกิจการ ยอมขาดทุนจากการชำระบัญชีเป็นจำนวนไม่เกินกว่าเงินค่าหุ้นที่ชำระทั้งสิ้น หากสหกรณ์ไม่มีเงินค่าหุ้นจะไม่มีรายการขาดทุนจากการชำระบัญชี
2. ในบัญชีเลิกกิจการ ส่วนเกินจากการชำระบัญชীরวมกับค่าหุ้นที่ชำระทั้งสิ้นจะเป็นจำนวนเท่ากับทรัพย์สินเหลือ ในกรณีที่ไม่มีเงินค่าหุ้น ทรัพย์สินที่เหลือทั้งสิ้น คือ ส่วนเกินจากการชำระบัญชี

4. รายงานการชำระบัญชี

การรายงานการชำระบัญชี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

4.1 รายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี

4.2 รายงานเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

รายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี ในการดำเนินการชำระบัญชีนับนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีได้เสนองบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้วตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 85 กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ทุกระยะหกเดือนว่าได้จัดการไปอย่างไรบ้าง และแสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้น

ในการจัดทำรายงานความเคลื่อนไหวผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน นับแต่วันที่เสนองบการเงินเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ให้มีหัวข้อรายงาน ดังนี้

1. การเรียกหนี้สินคืน ให้รายงานว่าสหกรณ์มีลูกหนี้จำนวนเท่าใด เรียกคืนได้เท่าใด และยังเรียกคืนไม่ได้เท่าใด เพราะเหตุใด หากการเรียกหนี้สินต้องมีการดำเนินคดีทางศาลก็ให้รายงานชี้แจงด้วย

2. การชำระหนี้ ให้รายงานว่าสหกรณ์มีเจ้าหนี้อยู่กี่ราย เป็นเงินเท่าใด ได้ชำระแล้วเท่าใด หากได้ทำการประนีประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ก็ให้แจ้งจำนวนเงินที่จะต้องชำระตามที่ได้ตกลงไว้

3. การจัดการทรัพย์สิน ให้รายงานว่าทรัพย์สินของสหกรณ์รวมทั้งเงินลงทุนถือหุ้นในกิจการต่างๆ แต่ละรายการ ได้ดำเนินการจำหน่ายจ่ายโอนไปด้วยวิธีใด ได้ราคาเท่าใด สูงหรือต่ำกว่าราคาเดิมเท่าใด และทรัพย์สินใดยังจำหน่ายไม่ได้ รวมราคาเท่าใด

4. อุปสรรคในการชำระบัญชี ให้ชี้แจงอุปสรรคที่ทำให้การชำระบัญชียังไม่เสร็จสิ้นและแนวทางแก้ไข

5. กำหนดเวลาในการชำระบัญชี ให้ประมาณหรือคาดหมายว่าจะสามารถชำระบัญชีได้เสร็จเรียบร้อยเมื่อใด

6. อื่นๆ ให้รายงานถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้ชำระบัญชีเห็นว่าควรจะรายงานให้ทราบ

รายงานเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำรายงานการชำระบัญชีเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยให้มีหัวข้อรายงานดังนี้

1. สหกรณ์ที่ชำระบัญชี ให้ระบุชื่อสหกรณ์ ประเภทสหกรณ์ เลขทะเบียน วันที่จดทะเบียน ที่ตั้งสำนักงาน และจำนวนสมาชิก ณ วันที่เลิกสหกรณ์

2. วันที่ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชี ให้รายงานว่านายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีตามคำสั่งที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด หรือให้ความเห็นชอบตามหนังสือขอความเห็นชอบวัน เดือน ปีใด

3. การจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ให้รายงานว่านายทะเบียนสหกรณ์ได้จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีตามหนังสือที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด และผู้ชำระบัญชีได้รับทราบเมื่อใด

4. การประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์รายวันหรือโดยวิธีอื่น ให้รายงานว่าได้ประกาศให้เจ้าหน้าที่ทราบการชำระบัญชี และให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชีในหนังสือพิมพ์รายวันชื่ออะไร เมื่อวันที่ เดือน ปีใด นอกจากนั้นได้กระทำโดยวิธีอื่นอย่างใดบ้าง

5. การจัดงบการเงินตามมาตรา 80 ให้รายงานว่าได้จัดทำงบการเงิน ณ วัน เดือน ปีใด เพื่อให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรอง และผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบรับรองเมื่อวันที่ เดือน ปีใด รวมทั้งได้นำงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองแล้วนั้นเสนอต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติเมื่อวันที่ เดือน ปีใด และยื่นงบการเงินนั้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์โดยหนังสือที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด

6. เวลาที่ใช้ในการชำระบัญชี ให้รายงานว่าได้เริ่มลงมือทำการชำระบัญชีเมื่อวันที่ เดือน ปีใด และเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ เดือน ปีใด (ให้ถือวันรับทราบการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีของนายทะเบียนสหกรณ์เป็นวันเริ่มลงมือทำการชำระบัญชี และวันเสนอรายงานฉบับนี้เป็นวันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี) รวมระยะเวลาที่ใช้ในการชำระบัญชีเท่าใด

7. วิธีดำเนินการชำระบัญชี ให้รายงานถึงสิ่งซึ่งได้ดำเนินการชำระบัญชีไปแล้วในข้อต่อไปนี้

- การเรียกหนี้สิน มีลูกหนี้อยู่เท่าใด ได้รับชำระคืนจำนวนเท่าใด เรียกคืนไม่ได้เท่าใด เพราะเหตุใด ถ้าหากการเรียกหนี้ต้องมีการดำเนินคดีทางศาลให้รายงานไว้โดยละเอียด

- การชำระหนี้ มีเจ้าหนี้อยู่เท่าใด ทำการประนีประนอมหนี้ได้เท่าใด คงเหลือต้องชำระเท่าใด ชำระได้หมดหรือไม่ ถ้าชำระได้ไม่หมดให้รายงานจำนวนหนี้ที่ค้าง พร้อมด้วยเหตุผล

- การจัดการทรัพย์สิน ทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้นมีอะไรบ้างให้แจ้งราคาเป็นรายการ และได้จัดการไปโดยวิธีใด ได้ราคาเท่าใด สูงหรือต่ำกว่าราคาในบัญชีเท่าใด สำหรับเงินลงทุนถือหุ้นในกิจการต่างๆ ให้รายงานผลการจัดการไว้ด้วย

- กิจการอย่างอื่นที่จำเป็น ถ้ามีกิจการอย่างอื่นที่จำเป็นซึ่งต้องกระทำให้รายงานผลการดำเนินการไว้ด้วย เช่น การถอนถอนจำนวน เป็นต้น

- ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี ให้ชี้แจงลักษณะของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการชำระบัญชีให้ทราบ

8. ผลการชำระบัญชี ให้รายงานว่าเมื่อได้ชำระหนี้สินเสร็จสิ้นแล้ว สหกรณ์ที่ชำระบัญชียังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีกเป็นจำนวนเท่าใด โดยแยกรายละเอียดทรัพย์สินแต่ละประเภทให้ชัดเจน เช่น เงินสดเก็บรักษาไว้ที่ผู้ชำระบัญชีเท่าใด ผักไว้ที่ธนาคารใดจำนวนเท่าใด มีทรัพย์สินอื่นอะไรบ้างที่ไม่ได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายไปเป็นจำนวนเท่าใด

มีหุ้นของสมาชิกอยู่เท่าใด สามารถขายคืนได้เต็มมูลค่าหรือไม่ เงินสดที่มีอยู่พอใช้คืนเงินค่าหุ้นหรือไม่ หากไม่พอยังขาดอีกเท่าไร สรุปแล้วแต่ละหุ้นได้รับคืนเงินค่าหุ้นๆ ละเท่าใด และได้จ่ายค่าหุ้นคืนไปแล้วกี่หุ้น จำนวนเงินเท่าใด คงเหลืออีกกี่หุ้น เป็นเงินเท่าใด

ผู้ชำระบัญชีได้วางเงินเพื่อจ่ายแก่เจ้าหนี้ที่ยังมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ และเพื่อจ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเป็นจำนวนเท่าใด เมื่อวัน เดือน ปีใด สำหรับเงินปันผลตามหุ้นและเงินเฉลี่ยคืน ก็ให้รายงานในทำนองเดียวกัน

อนึ่ง การปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงินดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยการฝากและถอนเงินต่อกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2495

9. **ทรัพย์สินเหลือจากการชำระบัญชี** ให้รายงานว่าได้จัดการจ่ายทรัพย์สิน รวมทั้งการวางเงินตามข้อ 8 เสร็จสิ้นแล้ว สหกรณ์ที่ชำระบัญชียังมีทรัพย์สินเหลืออีกหรือไม่ ถ้ามีมีจำนวนเท่าใด ที่ประชุมใหญ่ครั้งที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด ได้มีมติให้โอนทรัพย์สินนี้ตามมาตรา 86 อย่างไร ถ้าไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายใน 3 เดือนนับแต่วันชำระบัญชีเสร็จ ให้ขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ในการโอนให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยโดยแสดงความคิดเห็นของผู้ชำระบัญชีว่าสมควรโอนอย่างไรไปด้วย

10. **เรื่องอื่นๆ** ให้รายงานสรุปขอให้นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียนด้วย

เมื่อผู้ชำระบัญชีจัดทำรายงานแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีส่งรายงานพร้อมด้วยรายการย่อของบัญชีที่ชำระ จำนวน 3 ชุด ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองต่อไป ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สหกรณ์หลังจากเสร็จสิ้นการชำระบัญชีแล้ว รวมทั้งในกรณีที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ลงมติโอนทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชีให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย เมื่อผู้ชำระบัญชีจ่ายทรัพย์สินไปตามมติที่ประชุมใหญ่แล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีส่งสำเนารายงานการประชุมใหญ่และส่งสำเนาหลักฐานการจ่ายดังกล่าวไปพร้อมทั้งรายงานการชำระบัญชีด้วย

อนึ่ง เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานการชำระบัญชีดังกล่าวต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้วให้ถือเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และนายทะเบียนสหกรณ์จะมีคำสั่งให้ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน จากนั้นให้ผู้ชำระบัญชีมอบสมุดบัญชีและเอกสารของสหกรณ์ที่ได้ชำระบัญชีเสร็จแล้วนั้นแก่นายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ

คำแนะนำนี้แนบท้ายคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 146/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546

ว่า

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

หมวด 4

การชำระบัญชี

มาตรา 74 การชำระบัญชีสหกรณ์ที่ล้มละลายนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

มาตรา 75 การชำระบัญชีสหกรณ์ที่เลิกเพราะเหตุอื่น นอกจากล้มละลายให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีโดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ ขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิกสหกรณ์ หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติมีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หรือนายทะเบียนสหกรณ์ไม่ให้ความเห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชี ให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ได้

เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นสมควรหรือเมื่อสมาชิกมีจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกทั้งหมดร้องขอนายทะเบียนสหกรณ์ นายทะเบียนสหกรณ์จะแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่แทนผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือซึ่งได้ตั้งไว้ก็ได้

ให้นายทะเบียนสหกรณ์จัดทะเบียนผู้ชำระบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามวรรคสอง หรือวรรคสาม และให้ปิดประกาศชื่อผู้ชำระบัญชีไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์นั้น สำนักงานสหกรณ์อำเภอ หรือหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่ภายในสิบวันนับแต่วันที่จัดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

ผู้ชำระบัญชีอาจได้รับคำตอบแทนตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

มาตรา 76 สหกรณ์นั้นแม้จะได้เลิกไปแล้วก็ให้พึงถือว่ายังคงดำรงอยู่ตราบเท่าเวลาที่เป็นเพื่อการชำระบัญชี

มาตรา 77 ให้ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ชำระสะสางกิจการของสหกรณ์จัดการชำระหนี้ และจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์นั้นให้เสร็จไป

มาตรา 78 เมื่อสหกรณ์เลิก ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีหน้าที่จัดการรักษาทรัพย์สินทั้งหมดของสหกรณ์ไว้จนกว่าผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ส่งมอบ

ผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ส่งมอบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง พร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสาร และสิ่งอื่นเมื่อใดก็ได้

มาตรา 79 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จัดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ให้ผู้ชำระบัญชีประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน หรือประกาศโฆษณาทางอื่นว่าสหกรณ์ได้เลิก และแจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ทุกคนซึ่งมีชื่อปรากฏในสมุดบัญชี เอกสารของสหกรณ์หรือปรากฏจากทางอื่น เพื่อให้ทราบ bahwa สหกรณ์นั้นเลิก และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

มาตรา 80 ผู้ชำระบัญชีต้องทำงบดุลของสหกรณ์โดยไม่ชักช้า และให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้สอบบัญชีเพื่อตรวจสอบงบดุลนั้น

เมื่อผู้สอบบัญชีรับรองงบดุลแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบดุลต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติ แล้วเสนองบดุลนั้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์

ในกรณีที่การประชุมใหญ่ไม่ครบองค์ประชุม ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบดุลต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่ออนุมัติ

มาตรา 81 ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อระงับรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ ในระหว่างที่ยังชำระบัญชีไม่เสร็จ

(2) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี

(3) เรียกประชุมใหญ่

(4) ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีแพ่งหรือคดีอาญา และประนีประนอมยอมความ ในเรื่องใดๆ ในนามของสหกรณ์

(5) จำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์

(6) เรียกให้สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายชำระค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของ หุ้นทั้งหมด

(7) ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายในกรณีที่เงินค่าหุ้น หรือเงินลงทุนได้ใช้ เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน

(8) ดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

มาตรา 82 ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีอย่างใดๆ ห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา 83 ค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียตามสมควรในการ ชำระบัญชานั้น ผู้ชำระบัญชีต้องจัดการชำระก่อนหนี้รายอื่น

มาตรา 84 ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ ผู้ชำระหนี้ต้องวางเงินสำหรับ จำนวนหนี้นั้นไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และให้ผู้ชำระบัญชีมีหนังสือแจ้งการ วางเงินไปยังเจ้าหนี้โดยไม่ชักช้า

ถ้าเจ้าหนี้ไม่รับเงินไปจนพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้ต่อ นายทะเบียนสหกรณ์ เจ้าหนี้นีย่อมหมดสิทธิในเงินจำนวนนั้น และให้นายทะเบียนสหกรณ์จัดส่งเป็น รายได้ของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยให้เสร็จภายในเวลาอันสมควร

มาตรา 85 ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ทุกระยะหกเดือนว่าได้ จัดการไปอย่างไรบ้างและแสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้น รายงานดังกล่าวนี้ให้ทำตาม แบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

รายงานตามวรรคหนึ่งให้สมาชิก ทายาทของสมาชิกผู้ตาย และเจ้าหน้าที่ทั้งหลายของ สหกรณ์ตรวจสอบได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ถ้าปรากฏข้อบกพร่องในการชำระบัญชี นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจสั่งให้ผู้ชำระบัญชี แก้ไขข้อบกพร่อง และรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายในเวลาที่กำหนด

มาตรา 86 เมื่อได้ชำระหนี้ของสหกรณ์แล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดให้ผู้ชำระบัญชี จ่ายตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- (1) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว
- (2) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้วแต่ต้องไม่เกินอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์ กำหนดตามความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท
- (3) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับสหกรณ์ ในระหว่างปีตามที่กำหนดในข้อบังคับ

ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีก ให้ผู้ชำระบัญชีโอนให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์ แห่งประเทศไทยตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

มาตรา 87 เมื่อได้ชำระบัญชีกิจการของสหกรณ์เสร็จแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีทำรายงานการ ชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระนั้น แสดงว่าได้ดำเนินการชำระบัญชี และจัดการทรัพย์สิน ของสหกรณ์ไปอย่างไร รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี และจำนวนทรัพย์สินที่จ่ายตามมาตรา 86 เสนอต่อผู้สอบบัญชี

เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระนั้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอต่อ นายทะเบียนสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียน สหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ ออกจากทะเบียน

มาตรา 88 เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบในการชำระบัญชีตามมาตรา 87 แล้วให้ผู้ชำระบัญชีมอบบรรดาสมาชิก และเอกสารทั้งหลายของสหกรณ์ที่ได้ชำระบัญชีเสร็จแล้วนั้นแก่นายทะเบียนสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ

ให้นายทะเบียนสหกรณ์รักษาสมาชิกบัญชี และเอกสารเหล่านั้นไว้อีกสองปีนับแต่วันที่ถอนชื่อ สหกรณ์นั้นออกจากทะเบียน

สมาชิกบัญชีและเอกสารตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีส่วนได้เสียตรวจสอบได้โดยไม่ต้องเสีย ค่าธรรมเนียม

มาตรา 89 ในคดีฟ้องเรียกหนี้สินที่สหกรณ์ สมาชิก หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้อยู่ในฐานะเช่นนั้น ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
ว่าด้วยการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก

เพื่อให้การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก เมื่อปรากฏว่าไม่มีการประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกภายในเก้าสิบวันนับแต่วันรับใบทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร ไม่เริ่มดำเนินการภายในหนึ่งปีนับแต่วันจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือหยุดดำเนินการติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ไม่ส่งสำเนางบดุลต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเป็นเวลาสามปีติดต่อกัน และการดำเนินการของกลุ่มเกษตรกรก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่กลุ่มเกษตรกรนั้น หรือกลุ่มเกษตรกรไม่อาจดำเนินการให้เป็นผลดีต่อไปได้

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 34 วรรคสอง แห่งพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2547 จึงกำหนดระเบียบไว้ดังนี้

1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก”

2. ให้ใช้ระเบียบนี้เป็นต้นไป

3. ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

3.1 ดำเนินกิจการของกลุ่มเกษตรกรเท่าที่จำเป็นเพื่อระงับรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเกษตรกรในระหว่างที่ชำระบัญชีไม่เสร็จ

3.2 ดำเนินกิจการของกลุ่มเกษตรกรเท่าที่จำเป็นเพื่อระงับกิจการให้เสร็จไปด้วยดี

3.3 เรียกประชุมใหญ่

3.4 ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีแพ่งหรือคดีอาญาและประนีประนอมยอมความในเรื่องใดๆ ในนามของกลุ่มเกษตรกร

3.5 จำหน่ายทรัพย์สินของกลุ่มเกษตรกร

3.6 เรียกให้สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายชำระค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของหุ้นทั้งหมด

3.7 ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้กลุ่มเกษตรกรล้มละลายในกรณีที่ดินค่าหุ้น หรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน

3.8 ดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

4. อาศัยอำนาจและหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีตามข้อ 3 ผู้ชำระบัญชีสามารถดำเนินการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่เลิกให้เสร็จเรียบร้อยไปได้ โดยปฏิบัติดังนี้

4.1 ผู้ชำระบัญชีติดต่อเพื่อรับทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชี และเอกสารต่างๆ จากคณะกรรมการดำเนินการ หรือเจ้าหน้าที่ของกลุ่มเกษตรกร

4.2 ประกาศว่ากลุ่มเกษตรกรได้เลิก และชำระบัญชีโดยเปิดเผยที่สำนักงานของกลุ่มเกษตรกร และที่ว่าการอำเภอแห่งท้องที่ที่กลุ่มเกษตรกรนั้นตั้งอยู่

4.3 ทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหนี้ทุกคนซึ่งมีปรากฏในสมุดบัญชี หรือเอกสารของกลุ่มเกษตรกรหรือปรากฏทางอื่น เพื่อให้ทราบว่าคุณสมบัติ และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี

4.4 จัดทำงบดุล กรณีกลุ่มเกษตรกรมีทรัพย์สิน หนี้สินและทุนซึ่งผู้สอบบัญชีรับรองเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของกลุ่มเกษตรกรเพื่ออนุมัติ หากไม่สามารถประชุมใหญ่ได้ ให้ผู้สอบบัญชีอนุมัติแล้วรายงานต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเพื่อทราบ

4.5 ค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียตามสมควรในการชำระบัญชานั้น ผู้ชำระบัญชีต้องจัดการชำระก่อนหน้ารายอื่น

4.6 ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินสำหรับจำนวนหนี้ นั้นไว้ต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และให้ผู้ชำระบัญชีมีหนังสือแจ้งการที่ได้วางเงินไปยังเจ้าหนี้โดยไม่ชักช้า หากเจ้าหนี้ไม่รับเงินไปจนพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้ต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด เจ้าหนี้ย่อมหมดสิทธิในเงินจำนวนนั้น และให้นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดจัดส่งรายได้ให้กลุ่มเกษตรกรระดับเดียวกัน หรือตามความเห็นชอบของนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด

4.7 เมื่อได้ดำเนินการชำระบัญชี จัดการจำหน่ายทรัพย์สิน เรียกหนี้จากลูกหนี้ และชำระแก่เจ้าหนี้เสร็จ ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายเงินตามลำดับ ดังต่อไปนี้

4.7.1 จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว

4.7.2 จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว

4.7.3 จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับกลุ่มเกษตรกรในระหว่างปี ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่ ให้ผู้ชำระบัญชีส่งมอบแก่นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเก็บรักษาไว้ เพื่อโอนให้แก่กลุ่มเกษตรกรระดับเดียวกันตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือตามความเห็นชอบของนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดในกรณีที่ไม้อาจเรียกประชุมใหญ่ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

4.8 จัดทำหนังสือตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานทางการเงินที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจากคณะกรรมการดำเนินการกลุ่มเกษตรกร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้สอบบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการชำระบัญชีเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

4.9 เมื่อได้ชำระบัญชีกิจการของกลุ่มเกษตรกรเสร็จแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีทำรายการการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระนั้น แสดงว่าได้ดำเนินการชำระบัญชีและจัดการทรัพย์สินของกลุ่มเกษตรกรไปอย่างไร รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี และจำนวนทรัพย์สินที่จ่ายเสนอผู้สอบบัญชี เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระนั้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดมีคำสั่งถอนชื่อกลุ่มเกษตรกรออกจากทะเบียน ให้ถือว่า เป็นการสิ้นสุดแห่งการชำระบัญชี และให้ส่งสำเนาคำสั่งถอนชื่อกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวให้นายทะเบียนสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทราบด้วย

